

saali lagi

Restaureerimisprojekti muudatus

RIIKLIK EHITISMÄLESTIS REG NR 15126

TÖÖ NR	1803
OBJEKTI AADRESS	TÜRI VALD JÄRVA MAAKOND
PROJEKTEERIJA	
	MTR registreeringu nr
VASTUTAV SPETSIALIST	
	Muinskaitse tegevusluba nr E666/2012
TELLIJA	
PROJEKTI STAADIUM	MUUDATUSJONISED

KÄRLA

MÄRTS 2018

SELETUSKIRI

Saali lagi

Saali lae konstruktsioonide avamisel selgus, et talalagi on ehitatud restaureerimisprojekti toodud viisist mõnevõrra erinevalt. Nimelt krohvialune must lagi ei kinnitu vahelaetade alla, vaid krohv on kantud on otse täiteteladele, mis jooksevad paralleelselt laetadega. Täitetelad on omavahel külgepidi kinnitatud puitpunnidega. Selline konstruktsioon ei võimalda lae tõstmist tungraudadega sellisel viisil, et krohvkate säiliks.

Pilliroomatt saali laes lubab lae krohvipinna vanuse paigutada 20. sajandisse, mil pilliroomatt krohvialusmatina laialt kasutusele tuli. Karniisid on armeeritud raudtraadiga, mis on samuti 20. sajandi krohviarmeeringu näide. Seega tervikuna võib saali lae praegust teostust pidada 20. sajandi 1. poole teostuseks.

Vahelae täitetelad oli restaureerimisprojekti ette nähtud eemaldada. Täitetelad eemaldatakse selliselt, et neid täielikult juppideks ei saeta. Täitetelad nummerdatakse ja eemaldatakse talavahede kaupa. Täitetelaid, mis pärinevad ka 20. sajandi alguse lae remondist, on võimalik ära kasutada pööningukorrusel sisemiste vaheseinte ehitamisel, st need peavad puitpunnidega uuesti kokku käima, seepärast on nummerdamine hädavajalik. Pööningukorrusel on võimalik need konstruktiivsed elemendid ära kasutada dekoratiivelemendina, st põhimõtteliselt palkseinana. Täitetelade säilinud osade pikkus on ca 5,0m.

Saali lae uus konstruktsioon

17,6m pikkused puidust vahelaetad olid restaureerimisprojekti ette nähtud mõlemast otsast proteesida. Majanduslikult mõtekam ja konstruktiivselt tugevam on talad tõsta edasi piki telge selliselt, et üks või teine ots satuvad välisseina peale, st ühe otsa proteesimist igal talal vaja ei ole.

Talad telgedel 16, 18 ja 20 nihutatakse portikusepoolsele välisseinale (tüvepoolne osa) ja jätkatakse suure saali kohal olevat ladvapoolset osa. Talad telgedel 19 ja 22 nihutatakse suure saali välisseinale – nr 19 nihutatakse, kuna tüvi on saali välisseina pool, 22 nihutatakse sellepärast, et jätkukoht jääks vastasel korral pika sildeava keskele saali kohal. Toovärgi postide all kinni olevad talad nr 17 ja 21 jäävad oma kohale ning jätkatakse mõlemast otsast. Talad kinnitatakse vintlattide või poltidega trapetsturviku külge. Talade aluspinnale paigaldatakse tihe laudis, pilliroost krohvimaht ja lubikrohv.

Suure saali läänerräästa vana toolvärki täielikult ei eemaldata, vaid tehakse ringi selliselt, et olemasolev läbipaistnud toolvärki tala kasutatakse ära uue lisatava trapetsturviku alustalana. Trapetsturvik lisatakse vana toolvärki joonele ja hakkab kandma nii katusekonstruktsiooni kui talalage. Turviku sõlmejoonised vt juurdeldisatud Arvo Veski Puitehituse käsiraamatust, Tartu 1940, lk 127.

Lae krohvist eemaldada suuremad tükid, mis jätta alles krohvimaht kääkirja näidiseks. Krohvlae praegune viimistlus on tehtud mitte krohvihõõrutiga, vaid väiksema pahtlilabidaga, mis murrab erinevalt kaasaegsetest siledatest lagedest erinevalt valgust ja annab erineva akustika. Soovitav on lähtuda samast krohvimaht kääkirjast ka lae krohvi taastamisel.

Korstnalõõride läbiviigud vaheseina betoonvöödest

Käesolevaga muudatusega täpsustatakse saali portikusepoolse kitsama osa külgeinte korstnalõõride lahendamist koos lisatava terastalaga. Külgeinte lõõrid algavad teisel korrusel ahjude kohal ja kulgevad poolviltuselt mantelkorstendeni. Lõõrid on laotud paekividest. Trepikojapoolsemat lõõri tulevikus suitsulõõrina kasutama ei hakata, sest samasse nurka trepihalli poole on tehtud saali sekundaarne ukseava. Lõunapoolse vaheseina korstnalõõrile taastatakse teises etapis kahhelahi, seega korstnalõõr peab olema funktsionaalne.

Nimetatud kaldlõõrid vajavad nende kasutuselevõtmisel nii ehk teisiti lahtivõtmist, puhastamist, seest uuesti vuukimist ja kontroll-luukide jätmist loogilistesse kohtadesse, et korstnapühkija saaks ahjusid ja lõõre hooldada. Põhiline roll on terastala toetamiseks vaheseinale betoonvöö valamine, mis peab olema ülejäänud vaheseinaga seotud, vastasel korral hakkab vahesein pragunema ahju kohal piki lõõri, sest seal on seinapaksus kõige õhem.

Seega on lõõride lahtivõtmine ja tagasiladumine minimaalses ulatuses ehitustehniliselt kui muinsuskaitseliselt põhjendatud.

Foto 1. Vaade suure saali laele kohas, kus lahtine krohv on eemaldatud.

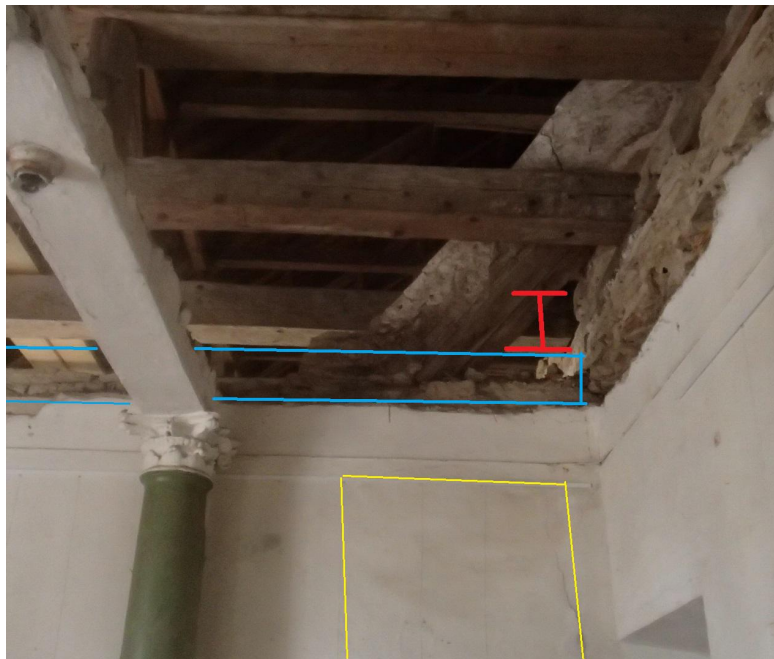

Foto 2. Vaade trepikoja poolt saali kitsama osa põhjapoolsele seinale, kollasega markeeritud endine ahju asukoht, sinisega markeeritud lisatava betoonvöö asukoht, punasega markeeritud lisatav terastala.

Foto 3. Vaade saali kitsama osa lõunapoolsele seinale teise ruumi poolt. Kollasega markeeritud endine ahju askoht, kuhu taastatakse hiljem kahhelahi, sinisega rajatav betoonvöö vaheseina kooshoidmiseks ja terastala toetamiseks, punasega orienteeruv terastala asukoht.

LISA 1. TRAPETSTURVIKU SÕLMED

